

مطالعه و انتخاب راهکارهای مناسب جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی

حمیدرضا جلیلی^۱، نجم السادات موسوی بغروی^۲، خورشید درگاهی^۳، طیبه کامرانی نیا^۴

۱ دکتر تخصصی مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، قزوین، ایران.

۲ دکتر قارچ شناسی پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.

۳ کارشناسی امور فرهنگی، دانشگاه جامع علمی کاربردی، شهرداری ورامین، تهران، ایران.

۴ کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان فاطمه الزهرا، واحد اصفهان، اصفهان، ایران.

نام و نشانی الکترونیکی نویسنده مسئول:

حمیدرضا جلیلی dr.hr.jalili@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۰۸

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مطالعه راهکارهای مناسب جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی انجام گرفته است. روش پژوهش حاضر از نظر روش گردآوری داده‌ها آمیخته بود. جامعه آماری شامل خبرگان آگاه به موضوع ورزش و سیاست بودند که به صورت نمونه گیری هدفمند مشخص شدند. ابزار تحقیق شامل فیش برداری و پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از روش ای‌اچ‌پی و تاپسیس استفاده گردید. کلیه روند تجزیه و تحلیل در نرم افزارهای SuperDecisions و SoLver TopSis BT انجام گردید. با بررسی‌های انجام شده در نهایت تعداد ۷ راهکار نهایی شناسایی گردید. با توجه به نتایج روش ای‌اچ‌پی مشخص گردید که شرایط اقتصادی با نمره ۰/۱۶۷، شرایط جغرافیایی با نمره ۰/۱۲۰ و شرایط اجتماعی با نمره ۰/۰۸۰ مهمترین شرایط موثر در جهت انتخاب راهکارهای مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی می‌باشد. با توجه به نتایج روش تاپسیس مشخص گردید که ایجاد شبکه ورزشی پوشش دهنده ورزش کشورهای اسلامی با ضریب ۰/۸۸۲۳ بهترین راهکار جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی می‌باشد.

واژگان کلیدی: جنگ، تروریسم، ورزش، اسلام.

۱. مقدمه

امروزه جنگ و برخی رفتارهای تروریستی در سطح جهان در حال گسترش می‌باشد. وجود گروهک‌های مختلف تروریسم و ایجاد برخی رفتارهای سودجویانه در سطح بین‌المللی سبب شکل‌گیری جنگ و تروریستی گردیده است. بدون شک این مسئله سبب بروز برخی عوارض منفی در سطح بین‌المللی گردیده است که وجود این عوارض نیازمند مدیریت مناسب دارد. این با توجه به فشارهای بین‌المللی و همچنین برخی سیاست‌های نامناسب از کشورهای مختلف، بروز جنگ و تروریسم و ریشه کن کردن آن به امری سخت و دشوار تبدیل شده است. از این رو نیاز است تا با برخی رفتارها و مدیریت‌های مناسب عوارض نامناسب جنگ و تروریسم را به صورت تحت کنترل قرار داد (صباغیان، ۱۳۹۴). تلاش‌ها جهت کاهش جنگ و همچنین جلوگیری از جنگ همواره در اسلام مدنظر بوده است.

اگر چه مطابق با دستورات الهی، محافظت از مرز و بوم یکی از وظایف مسلمانان خواهد بود (وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُفَاتِلُونَكُمْ وَ لَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ وَ در راه خدا با کسانی که با شما می‌جنگند بجنگید، ولی از اندازه در نگذريد. زیرا خداوند تجاوزکاران را دوست نمی‌دارد (سوره بقره: ۱۹۰). اما جلوگیری از جنگ و کاهش اثرات مربوط به جنگ همواره مورد تلاش در اسلام بوده است. پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بسیاری از مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی رایج در عصر جاهلی را تغییر داد و کوشید از جنبه‌های مثبت فرهنگ عربی به سود اهداف و آرمان‌های اسلام بهره گیرد (ایزوئسو، ۱۹۹۶)، آن حضرت هدف از بعثت خویش را کامل کردن بنیادهای اخلاق نیک اعلام نمود (بیهقی، ۲۰۰۳؛ نوری، ۱۴۰۸) و کوشید با تشویق یاران خویش به کسب و کار و به دست آوردن روزی حلال، انگیزه درآمد یافتن از راه جنگ را از میان ببرد (اصول کافی، جلد ۵).

سیره پیامبر (ص) با وجود جهانی بودن آیین اسلام، بر به رسمیت شناختن موجودیت قبایل، ملت‌ها و ادیان دیگر، چه در قلمرو حکومت اسلامی و چه خارج از آن استوار بوده است. یکی از ادله سیره پیامبر (ص)، نامه‌هایی است که آن حضرت برای گروهی از سران و زمامداران نوشته و از این طریق، موجودیت آنان را به رسمیت شناخته است. دلیل دیگر، پیمان نامه‌هایی است که در دوران حکومت پیامبر اسلام (ص) و پس از وفات حضرت با ملت‌های گوناگون امضا شده است. در تمام موارد تا هنگامی که ملت‌های غیر مسلمان به پیمان خود وفادار بوده اند، دولت اسلامی نیز پیمان صلح را نقض نمی کرده است؛ زیرا نقض پیمان از دیدگاه اسلام، گناهی بزرگ و غیر قابل گذشت است. قرآن کریم، مشتمل بر آیات بسیاری درباره صلح طلبی اسلام می‌باشد. در اینجا به تعدادی از آیات صلح و نکاتی که از آنها می‌توان برداشت کرد، می‌پردازیم. «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَ لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ» (بقره، ۲۰۸) به طور مثال در آیه ذکر شده، وجود واژه «کافه» (همگی) نشان می‌دهد که هیچ گونه استثنایی در قانون صلح نیست و جنگ بر خلاف تعلیمات اسلام و قرآن است و جز به شکلی تحمیلی تصور نمی‌شود و از نظر قرآن، هر کاری که باعث بر هم زدن صلح و آرامش شود، عمل شیطانی به شمار می‌رود. «وَ إِن جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَ تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» (انفال، ۶۱). نکته قابل توجه در این آیه این است که «جناحوا» از ماده «جناح» به معنای خضوع و تمایل و حرکت به سوی چیزی، و مفهومش این است که حتی از گفت‌گوهای ابتدایی صلح نیز استقبال کن. این آیه از آیاتی است که صلح طلبی را به صورت اصل اساسی به حکومت‌های اسلامی توصیه می‌کند. «إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءَكُمْ حَصْرَتٌ صُدُورُهُمْ أَوْ يَقْتُلُوكُمْ أَوْ يُغْلَبُونَ قَوْمَهُمْ وَ لَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتِلُوكُمْ فَإِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يَقتُلُوكُمْ وَ أَلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلْمَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا» (نساء، ۹۰).

جنگ و تروریسم یکی از مسائل مهم در عرصه جهانی می‌باشد. جنگ به درگیری سازمان‌یافته، مسلحانه و غالباً طولانی مدتی گفته می‌شود که بین دولت‌ها، ملت‌ها یا گروه‌های دیگر انجام شده و با خشونت شدید، گسیختگی اجتماعی و تلفات جانی و مالی زیاد همراه است. از آن‌جا که جنگ یک درگیری مسلحانه واقعی، ارادی و گسترده بین جوامع سیاسی است می‌توان آن را نوعی خشونت سیاسی تلقی کرد. هنگامی که جنگ (و دیگر گونه‌های خشونت) در جریان نباشند وضعیت صلح برقرار است. از طرفی تروریسم که در زبان فارسی از آن با عنوان وحشت‌افکنی و اراغب‌گری نام برده شده است، به استفاده از خشونت یا تهدید به استفاده از خشونت برای دستیابی به اهداف سیاسی، مذهبی، یا ایدئولوژیک گفته می‌شود (رعنایی، ۱۳۹۶). تعاریف مربوط به جنگ و تروریسم نشان می‌دهد که توجه به مدیریت جنگ و تروریسم و همچنین بررسی اثرات ناشی از جنگ و تروریسم به عنوان یکی از مسائل مهم و روز در جوامع مشخص می‌باشد (هودگسون، ۲۰۱۹).

یکی از مباحثی کلیدی صد سال اخیر که بسیاری از متفکران و اندیشمندان جهان به گونه‌های مختلف به آن پرداختند، جنگ است. از ابتدای قرن بیستم تاکنون ۲۵۰ جنگ رخ داده است: جنگ‌ها و فجایعی مانند آنچه در کشورهای مختلف مثل سودان، اوگاندا و افغانستان اتفاق افتاده است (حسین زاده، ۱۳۸۷). صدمات ناشی از جنگ در بسیاری از موارد مانند تخریب زیر بناها برای همه مشخص است اما یکی از بخش‌های سلامتی که شدیداً از جنگ متأثر می‌شود، سلامتی روانی انسان است که متأسفانه اثرات آن در این بخش پوشیده مانده است و این مسأله سبب شده که افراد از این ناحیه صدمه ببینند. مهم‌ترین اثرات روانی - اجتماعی جنگ عبارتند از: انواع استرس‌های فردی و جمعی، بیماری‌های روانی و شخصیتی، گسترش روحیه انتقام جویی، رشد انحصار طلبی و بی عدالتی، رشد فرهنگ توجیهی و مصلحتی، ترس و بی اعتمادی و رشد ابعاد مختلف ایثار گروهی و فردی، رشد فشارها و تنش‌های گروهی و فردی (بورمن و ساوون، ۲۰۱۸).

جنگ به شیوه‌ها و درجات مختلف بالای افرادی که به طور مستقیم و یا غیر مستقیم درگیر آن هستند تأثیر می‌گذارد. با در نظر داشت خصوصیات روانشناختی افراد تأثیر گذاری جنگ بالای افراد متفاوت است. اثرات روانی جنگ بالای جامعه دخیل در جنگ تأثیر پذیری افراد از جنگ متفاوت است. شاید یگانه مکانی که بیشترین آسیب را متحمل شود، جامعه درگیر جنگ باشد. که اکثریت آن را جوانان تشکیل می‌دهند (مقیان زاده و همکاران، ۱۳۹۳). منطقه خاورمیانه نیز به مانند ایران با توجه به ویژگی‌های جغرافیایی و منابع طبیعی که در اختیار دارد همواره مورد توجه سایر کشورها قرار گرفته است. این مساله سبب بروز مشکلات در این منطقه و بروز جنگ‌هایی در این منطقه گردیده است. در کشور ایران نیز به مانند خاورمیانه همیشه جنگ‌های رخ داده شده، فضای کشور را تحت شعاع قرار داده است (رعنایی، ۱۳۹۶).

پوشش مداوم از جنگ‌های رخ داده شده در خاورمیانه و به تصویر کشیدن حملات تروریستی، جنگ‌ها و درگیری‌ها از رسانه‌ها، بر منطقه خاورمیانه تأثیرات منفی می‌گذارد. ایجاد استراتژی‌های مناسب در جهت بازگرداندن وجهه خاورمیانه از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد (آوراهام، ۲۰۱۳). جنگ آثار مختلفی نیز دارا می‌باشد. کاهش شهرت جوامع و افزایش بی اعتمادی به کشورهای طرف جنگ از جمله مسائل رخ داده شده در حین جنگ می‌باشد. بدون شک این بی اعتمادی سبب تحت شعاع قرار دادن تمامی جوانب و حوزه‌های یک منطقه و یا کشور را تحت شعاع قرار دهد. یکی از حوزه‌های که به طور حتم تحت شعاع جنگ و تروریسم قرار می‌گیرد، ورزش می‌باشد. ورزش و جنگ همواره ارتباطات نزدیکی با یکدیگر داشته‌اند و با هم در تعامل بوده‌اند (جانسن و سابو، ۱۹۹۴). ورزش به عنوان پلی میان ملت‌ها نقش مهمی در تقویت ارتباطات بین جوامع دارد. همچنین ورزش سبب ایجاد همبستگی در مناطق و جوامع می‌گردد (جیگفرا، ۲۰۰۹). جنگ آثار نامناسبی بر تمامی ابعاد دارد. هرچند برخی این حوزه‌ها نیازمند انجام تحقیقات جامع‌تری دارد. به عنوان مثال جنگ میان دو کشور کره سبب گردیده است تا میزان گردشگری در این کشورها کاهش داشته باشد (لی، ۲۰۰۶).

کارکردهای ورزش ابعاد مختلفی را تحت شعاع قرار داده است. به عبارتی ورزش توانسته است آثار مثبت و منفی در سطح بین المللی برجای گذارد. ورزش به واسطه مخاطبان گسترده خود و همچنین نفوذ بر جوامع سبب گردیده است تا از آن به عنوان پلی در جهت کاهش تنش‌های سیاسی استفاده گردد. به عبارتی ورزش در بعد سیاسی و نظامی می‌تواند به ارتقا همبستگی بین ملل منجر گردد (هویرمن، ۱۹۸۴). در مواردی که برخی کشورها دچار مشکلات ارتباطی اساسی بوده‌اند، اولین ارتباطات به واسطه ورزش برقرار شده است. با توجه به روح و ماهیت ورزش، استفاده ابزاری از آن در حوزه سیاسی می‌تواند به ارتقا وضعیت صلح در سطح بین المللی منجر گردد. اگرچه در مواردی خود ورزش به واسطه ایجاد حساسیت‌های بیش از اندازه سبب بروز درگیری‌هایی شده است (سولستاد و استراندبو، ۲۰۱۹). مرور مشکلات مخرب ورزش در حوزه سیاسی نشان می‌دهد این مشکلات بیشتر در میان کشورها و در بین قبایل بوده است و در بعد بین المللی ورزش نقش سازنده‌ای در کاهش تنش‌ها و ارتقا صلح دارد. استفاده ابزاری از ورزش جهت کاهش جنگ در سطح جهان می‌تواند ضمن کاهش تنش‌های موجود، سبب گردد تا ارتباطات اولیه میان کشورها ایجاد گردد. به عبارتی ورزش به عنوان اولین ابزار جهت ایجاد ارتباطات دیپلماتیک میان کشورها بوده است و از آن جهت کاهش تنش‌ها استفاده لازم شده است (چا، ۲۰۱۳). اگرچه سیاست در ورزش همواره جنبه‌های مثبت خود را نداشته است و از ورزش به عنوان فشاری بر برخی ملل و گروه‌ها استفاده شده است، اما آثار مثبت ورزش در کاهش تنش‌ها همواره به عنوان یک مساله دیرینه مورد بحث بوده است.

اندیشمندانی در حوزه ورزش نیز به ارتقا جایگاه ورزش در ابعاد سیاسی اشاره داشته اند. برگ (۲۰۱۶) مشخص نموده است که ورزش نقش مهمی در گفتمان سیاسی دارد و از ورزش به عنوان یک ابزار کاملاً کاربردی جهت ارتقا گفتمان سیاسی استفاده می‌شود. زیگلر یکی از اندیشمندان بزرگ ورزش اشاره دارد که نگاهی به تاریخچه المپیک نشان می‌دهد که همواره ورزش نقش مهمی در روابط سیاسی داشته است و این مساله ناشی از ظرفیت‌های ارزشمند ورزش می‌باشد. وی اعتقاد دارد که المپیک به عنوان بزرگترین رویداد ورزشی جهان نقش مهمی در سیاست‌های عمومی کشورها دارد (بیلینگر و همکاران، ۲۰۰۸). اگرچه کوپرتن به عنوان بنیان‌گذار المپیک اهداف صلح‌جویانه را از این رویداد و به طور کلی ورزش را عنوان داشت اما مروری بر تاریخچه ورزش نشان می‌دهد که برخی مشکلات در حوزه‌های مختلف سبب گردیده است تا بهره‌مناسبی از ورزش در ارتقا صلح انجام گردد. این مساله بدین مفهوم نیست که ورزش هیچ نقشی بر ارتقا صلح نداشته است. بلکه بیان گر این مهم می‌باشد که از ظرفیت‌های واقعی و فراوان ورزش در توسعه صلح و دوستی استفاده لازم نشده است (هومبرمن، ۲۰۱۱).

حکومت در ورزش دخالت می‌کنند تا ارزش‌ها و ایده‌های سیاسی خاصی را در بین شهروندان ترویج دهند. خصوصاً در زمانی که شرایط کشوری نامساعد باشند، حکومت آن کشور در ورزش دخالت خواهد کرد تا ارزش‌ها و ایده‌های خاصی را ترویج نمایند البته مشکل است تا بفهمیم که تا چه اندازه ورزش روی مردم تأثیر می‌گذارد و تا چه اندازه ورزش نماینده ایدئولوژیکی یک جامعه خاص است. اکثر کشورهایی که میزبانی بازی‌های المپیک را برعهده گرفته بودند از فرصت برگزاری بازی‌های المپیک برای ترویج و تبلیغ شهرها و فرهنگ‌ها و ایدئولوژی سیاسی‌شان به دیگر نقاط دنیا استفاده کردند. آدولف هیتلر در بازی‌های المپیک ۱۹۳۶ برلین برای نشان دادن برتری نژاد سفید و آلمانی هزینه‌های زیادی را صرف آموزش و تمرین ورزشکاران کرد. به‌طوریکه در بازی‌های المپیک ۱۹۶۳ با کسب ۸۹ مدال و با ۲۶ مدال بیشتر از ایالات متحده در جایگاه اول قرار گرفت. دوره جنگ سرد بعد از جنگ جهانی دوم عرصه تقابل بین ایالات متحده و اتحادیه جماهیر شوروی بوده است. در این دوره ابر قدرت‌های شرق و غرب از بازی‌های المپیک و رقابت‌های بین‌المللی ورزشی برای ترویج و تبلیغ ایدئولوژی سیاسی‌شان استفاده کردند (کواکلی، ۲۰۰۹). به عبارتی همواره مسائل سیاسی و ورزش ارتباطات نزدیکی با یکدیگر داشته‌اند و مسائل ورزشی ابزاری جهت نمایش قدرت سیاسی و همچنین ابزاری جهت تعاملات سیاسی بوده است.

در تحقیقات مختلفی به بررسی ورزش، جنگ و سیاست پرداخته شده است. هورتون (۲۰۱۸) پی بردند که ورزش به واسطه بروز اختلافات و جنگ‌ها تحت شعاع قرار می‌گیرد و از طرفی خود ورزش جهت کاهش آثار جنگ می‌تواند در جوامع اجرایی گردد. چا (۲۰۱۳) ضمن مروری کوتاه به بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ پکن به نقش بازی‌های آسیایی در از میان بردن مرزهای ایجادشده در دوران پایانی جنگ سرد در آسیا اشاره می‌کند. وی در این مطالعه موردی، ورزش را ابزاری تقویتی برای توسعه تعاملات بین‌الملل مشخص نمود. جیگفرا (۲۰۰۹) پس از بررسی‌های خود پی برد که ورزش به عنوان پلی میان ملت‌ها نقش مهمی در تقویت ارتباطات بین جوامع دارد. همچنین ورزش سبب ایجاد همبستگی در مناطق و جوامع می‌گردد. با بررسی تحقیقات انجام شده مشخص می‌گردد که در اکثریت تحقیقات از ورزش به عنوان پلی در کاهش جنگ و افزایش دوستی‌های بین‌المللی استفاده شده است. اما تحقیقات اندکی عوارض جنگ بر وجهه ورزش و همچنین نحوه مدیریت این عوارض را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند. هورتون (۲۰۱۸) در تحقیق خود مشخص نمود که جنگ به علت آسیب‌رسانی به ساختارهای ورزشی سبب بروز مشکلاتی در این خصوص می‌گردد. از طرفی چا (۲۰۱۳) مشخص نمود که فعالیت‌های تروریستی سبب می‌گردد تا وجهه رویدادهای ورزشی دچار خدشه شود. شریعتی و گودرزی (۱۳۹۴) اشاره نمودند که فعالیت‌های تروریستی سبب می‌گردد تا مخاطبان رویدادهای ورزشی کاهش یابد.

مقررات و قواعد الزامی و اخلاقی جنگ، به ویژه تأکید بر رعایت حقوق انسانی در آن، در قرآن و حدیث و به تبع آن در منابع فقهی مطرح شده که از مهم‌ترین آنهاست:

- آغازگر حمله نبودن در صحنه نبرد،
- پرهیز از بی‌احترامی به اجساد دشمنان و منع مثله کردن آنها،
- پرهیز از کشتن سالخورده‌گان و زنان و کودکان و دیوانگان،
- حفظ حرمت اسیران،

- خودداری از مسموم کردن آب و طبیعت مورد استفاده دشمن و محروم ساختن وی از آب،
- اجتناب از قطع درختان،
- نکشتن حیوانات،
- آلوده نکردن آب یا غذای دشمن،
- پرهیز از خیانت کردن به دشمن.

رعایت این نکات در سیره عملی رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم و حضرت علی علیه السلام بارها گزارش شده است (سلطانی نسب، ۱۳۶۲). این مساله ضمن مشخص نمودن دستورات اسلامی در جهت کاهش جنگ، تلاش‌های اسلام جهت کاهش عوارض مربوط به جنگ را نشان می‌دهد. فعالیت‌های نظامی و تروریستی در جوامع سبب می‌گردد تا نگرش افراد نسبت به آن منطقه تغییرات عمده‌ای داشته باشد. این مساله سبب می‌گردد تا کشورهای برخوردار از جنگ و تروریست، اگرچه حتی در زمان‌های امن باشند اما تصورات سایر کشورها و افراد از این کشور غیرواقعی و نامناسب باشد. از این رو جنگ و فعالیت‌های تروریستی اگرچه در مقطعی از زمان وجود دارد اما اثرات مخرب خود را در طولانی مدت می‌گذارد. این مساله سبب گردیده است تا جنگ و فعالیت‌های تروریستی در حوزه‌های مختلف از جمله ورزش عوارض منفی برجای بگذارد. این مساله سبب گردیده است تا لزوم برنامه ریزی در مسیر مدیریت عوارض منفی جنگ و تروریسم در جهت ارتقا وجهه ورزش درک گردد. منطقه خاورمیانه در سال‌های گذشته همواره تحت شعاع جنگ و تروریسم بوده است و همواره اخبار مربوط به این مساله در صدر اخبار بین المللی قرار گرفته است. این مساله بدون شک سبب گردیده است تا وجهه بین المللی ورزش خاورمیانه تحت شعاع قرار گیرد. این در حالی است که پتانسیل‌های ورزشی خاورمیانه و توانایی کشورهای این منطقه در برگزاری رویدادهای ورزشی سبب گردیده است تا نیاز به بین المللی سازی ورزش این منطقه از جهان بیش از پیش درک گردد. بدون شک وجود برخی فعالیت‌های مربوط به جنگ و تروریسم در این منطقه آثار نامطلوبی بر روند توسعه ورزش کشورهای اسلامی خواهد داشت. عدم تحقیق در خصوص راهکارهای مناسب جهت مدیریت این عوارض منفی و انتخاب راهکارهای مناسب جهت پیاده سازی سبب گردیده است تا امروزه برخلاف وجود جنگ و تروریسم اما فعالیت‌ها و برنامه‌های هوشمندانه در جهت کاهش و مدیریت عوارض منفی جنگ و تروریسم بر وجهه ورزش کشورهای اسلامی درک نگردد. اگرچه در مسیر کاهش جنگ و تروریسم، ورزش خود نقش مهمی را بازی می‌کند اما در حال حاضر خود ورزش نیز از جنگ و تروریسم دچار مشکلات اساسی شده است. این در حالی است که کاهش جنگ و تروریسم نیازمند ایجاد هزینه‌های مالی و سیاسی گسترده‌ای دارد اما در این بین نیاز است تا با برخی راهکارها عوارض منفی ناشی از جنگ و تروریسم در حال حاضر را کاهش و تحت مدیریت قرار داد. خلا تحقیقاتی در این حوزه سبب گردیده است تا در مرحله اول راهکارهایی جهت کاهش عوارض منفی جنگ و تروریسم بر وجهه ورزش کشورهای اسلامی در دسترس نباشد و در مرحله دوم سبب گردیده است تا محدود برنامه‌ها و فعالیت‌های انجام شده با این هدف، سبب کسب توفیقات عمده و اساسی نگردد. با توجه به رهنمودهای اسلام در حوزه‌های مختلف از جمله جنگ، استفاده از آیه‌های قرآن، احادیث و دستورات اسلامی در خصوص جنگ می‌تواند به کاهش جنگ و تروریسم و همچنین بهبود وضعیت ورزش اقدام نمود. این مساله سبب گردیده است تا تحقیق حاضر با هدف مطالعه و انتخاب راهکارهای مناسب جهت کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی سعی در پاسخ به این سوال داشته باشد که راهکارهای مناسب جهت کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی چه می‌باشد؟ و مناسب‌ترین راهکار در این خصوص چه می‌باشد؟

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نوع، تحقیقات کاربردی می‌باشد که به صورت میدانی انجام گردید. روش تحقیق حاضر از نظر روش گردآوری داده‌ها توصیفی بود. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل خبرگان آگاه به موضوع ورزش و سیاست بودند که این افراد شامل اساتید دانشگاهی، برخی مدیران آگاه و همچنین کارشناسان مربوطه بودند که اشراف کامل به موضوع تحقیق داشتند. پس از شناسایی این افراد (N=۳۴) تمامی این افراد بر اساس روش نمونه گیری تمام شمار به عنوان نمونه تحقیق مشخص گردیدند. بدین صورت در نهایت پس از پخش و جمع آوری پرسشنامه‌های تحقیق؛ تعداد ۲۵ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزار گردآوری تحقیق حاضر در بخش کتابخانه‌ای تحقیق شامل فیش برداری بود. با بررسی آیه‌های قرآن، احادیث و دستورات اسلامی، راهکارهایی جهت کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی شناسایی گردید همچنین در جهت شناسایی نهایی این راهکارها از نظرات برخی خبرگان آگاه به موضوع تحقیق نیز استفاده گردید. این راهکارها در غالب پرسشنامه جهت گردآوری اطلاعات در بخش کمی استفاده گردید. این پرسشنامه دارای ۷ راهکار کلی بود. پایایی این پرسشنامه با استفاده از محاسبه آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. میزان پایایی این پرسشنامه ۰/۸۵/۰ مشخص گردید. روایی تحقیق حاضر با استفاده از بررسی نظرات برخی خبرگان مورد بررسی و استفاده قرار گرفت. به منظور انتخاب بهترین راهکار از روش تاپسیس و به منظور اولویت بندی راهکارهای شناسایی شده از روش AHP استفاده گردید. کلیه روند تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق با استفاده از نرم افزارهای SuperDecisions و SoLver TopSis BT انجام گردید.

یافته‌های تحقیق

یکی از خواسته‌های اساسی بشر امنیت است و تامین آن از مهمترین وظایف حکومت‌هاست. امنیت در همه ابعاد فردی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و قضایی و... نیاز ضروری فرد و جامعه می‌باشد که باید آحاد ملت، حکومت‌ها و دولت‌ها در ایجاد و گسترش آن تمام امکانات و توان خود را به کار گیرند. حضرت ابراهیم وقتی در مکه، خانه خدا را بنا نهاد، دو خواست بزرگ خود را با خدا در میان گذاشت. یکی مبعوث شدن پیامبری از میان فرزندان در همین منطقه و دیگری امنیت این مکان برای همه مردم. خداوند نیز هر دو دعای او را مستجاب کرد. قرآن در آیات متعدد به شهر امن بودن مکه به عنوان یک عمت بزرگ اشاره می‌کند. در نگاه اسلام، یکی از مهمترین فلسفه حکومت، برقراری امنیت است. حاکمان موظفند که با هر تعدی و تجاوزی که باعث سلب امنیت در جامعه می‌شود مبارزه کنند. حضرت علی علیه السلام ایجاد امنیت و آرامش را تا آنجا ضروری می‌داند که وجود حکومت را اگرچه حکومت جائزانه باشد لازم می‌داند. «انه لابد للناس من امیر بر اوفاجر يعمل فی امرته المؤمن و یستمع فیها الکافر و یبلغ الله فیها الاجل و یجمع به الفیء و یقاتل به العدو و تامن به السبل و یؤخذ به للضعیف من القوی حتی یستریح بر و یستراح من فاجر.» (نهج البلاغه، خطبه ۴۰).

یعنی همانا که مردم به زمامدار - چه خوب و چه بد - نیازمندند تا مؤمنان در سایه حکومت به کار خود مشغول و کافران هم بهره مند شوند و مردم در سایه حکومت زندگی کنند و به وسیله زمامدار، بیت المال جمع آوری می‌شود و به کمک آن با دشمنان مبارزه می‌توان کرد. جاده‌ها امن و امان می‌گردد و حق ضعیفان از نیرومندان گرفته می‌شود. نیکوکاران در رفاه و از دست بدکاران در امان می‌باشند. حضرت علی علیه السلام یکی از فلسفه‌های پذیرش حکومت خود را، ایجاد امنیت معرفی می‌کند: اللهم انک تعلم انه لم یکن الذی منافسة فی سلطان و لالتماس شیء من فضول الحطام و لکن لنرد المعالم من دینک و نظهر الاصلاح فی بلادک فیامن المظلومون من عبادک و تقام المعطه من حدودک (نهج البلاغه، خطبه ۱۳۱). این مساله نشان می‌دهد امنیت اماکن از منظر اسلام مهم بوده است و می‌بایستی تلاش جهت بهبود آن در جوامع اسلامی انجام گردد. با این اوصاف می‌توان مشخص نمود که امنیت همواره یکی از مسائل مورد در صدر اسلام بوده است. اهمیت امنیت سبب گردیده است تا تمامی جنبه‌ها و مسائل مختلف از جمله ورزش نیز مهم و ضروری تلقی گردد. به عبارتی امنیت در ورزش سبب می‌گردد تا تاثیرگذاری ورزش بیش از پیش مشخص گردد. به عبارتی یک محیط ورزشی پاک و ایمن خود می‌تواند سبب کاهش تنش و کنترل جنگ گردد. به عبارتی اهمیت اشاره شده در خصوص امنیت در تمامی ابعاد سبب می‌گردد تا ورزش نیز از امنیت لازم برخوردار باشد و این مساله خود سبب کسب فواید مدنظر ورزش در حوزه سیاست و جنگ شده است.

در دنیای امروز رسانه‌ها نقش تأثیرگذار بسیار زیادی بر روی افراد دارند. از آنجایی که اسلام دین جامع و کاملی است در قرآن و احادیث دینی نیز در این رابطه (مطبوعات و رسانه‌ها) مطالبی عنوان شده است. خداوند در آیه ۷۹ سوره بقره می‌فرماید: وای بر آنان، از آنچه نوشتند، و وای بر آنان از آنچه (از این نوشته‌ها) به دست می‌آورند. امام صادق (ع) می‌فرماید: تو را نهی می‌کنم از دو چیز، که هلاکت (و شقاوت ابدی) مردم در آن دو چیز است. اول اینکه ابتدا دین باطلی (و عقیده نادرستی) را، به نام دین حق، بپذیری. دوم اینکه برای مردم فتوایی صادر کنی (و چیزهایی به اطلاع مردم برسانی...) که در آن باره، علم و اطلاعی نداری. از این رو اطلاع رسانی در خصوص واقعیت‌های موجود همواره مورد تأکید اسلام بوده است. به طوری که خداوند در قرآن می‌فرماید "یا

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا" (ای مومنان تقوای الهی پیشه کنید و همیشه با اطمینان از درستی کلام سخن بگویید).

از این رو جهت کاهش عوارض جنگ و تروریسم نیاز است در شرایط امروزی نیز، اطلاع رسانی به صورت مناسبی انجام گردد. چیزی که امروزه رسانه‌های بین‌المللی بر خلاف آن، سعی در نامناسب جلوه دادن برخی وضعیت‌های موجود می‌باشد. با این توجه دو راهکار جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم جهت بهبود بهبود وجهه ورزش مشخص گردید. در اسلام اطلاع رسانی مناسب و بیان واقعیت‌های درست اهمیت بالایی دارد که جهت آن می‌بایستی تمامی مسلمان تلاش نمایند. از این رو با توجه به وضعیت امروزی جهان، ارتباط با رسانه‌ها و همچنین برگزاری برخی رویدادها جهت بیان واقعیت‌های کشورهای اسلامی می‌تواند ضمن کاهش عوارض جنگ و تروریسم، سبب گردد تا در عرصه بین‌المللی، کشورهای اسلامی به صورت واقعیت خود معرفی گردد. از طرفی جهت کاهش مشکلات مربوط به جنگ و تروریسم نیاز است تا در کشورهای اسلامی واقعیت‌های موجود مشخص و نمایان گردد. اهمیت اطلاع رسانی سبب گردیده است تا بهره‌مناسبی از آن در ترویج برخی فعالیت‌ها و برنامه‌ها استفاده شود. ورزش به واسطه کارکردهای اطلاع رسانی می‌تواند به اهداف خود دست یابد. به عبارتی اطلاع رسانی سبب گردیده است تا ورزش با سرعت بیشتری در سطح بین‌المللی مخابره گردد. این مساله ظرفیتی در حوزه ورزش جهت نفوذ آن در تمامی گروه‌ها ایجاد کرده است. به عبارتی اطلاع رسانی در خصوص ورزش و فعالیت‌های مربوط به آن می‌تواند در تاثیرگذاری آن در ابعاد نظامی و سیاسی ثمربخش باشد. بدون شک شکل‌گیری ورزش بدون اطلاع رسانی نمی‌تواند آثار مطلوبی در کاهش جنگ و تروریسم داشته باشد. این مساله سبب گردیده است تا اطلاع رسانی در خصوص ایجاد شبکه ورزشی پوشش دهنده ورزش کشورهای اسلامی و ایجاد تفاهم نامه با رسانه‌های بین‌المللی جهت پوشش رویدادهای ورزشی کشورهای اسلامی به عنوان یک راهکار مناسب جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی مشخص گردد.

یکی از مسائل دیگر جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم جهت بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی، روابط بین‌المللی می‌باشد. پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) در مورد برقراری ارتباط بین‌المللی اهتمام خاصی داشت. ایمان، قاطعیت، توکل بر خدا و اعتماد به نفس اساس سیاست بین‌المللی آن حضرت را تشکیل می‌دادند. ارسال نامه و سفیر به زمامداران آن روز، به ویژه امپراتوران روم و ایران، از رویدادهای نادر تاریخ روابط بین‌الملل به شمار می‌آیند. در عصر رسالت، اصول و معیارهای دینی در حد رعایت سیادت و کرامت انسانی حفظ می‌گردیدند. این شیوه در دوران خلفا تا حدی محفوظ ماند. ابتکارهای ارزنده پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) در زمینه روابط بین‌المللی از نوادر تاریخ است. نامه‌های آن حضرت به سران دیگر کشورها و انعقاد قراردادهای متعدد با اقوام و قبایل مستقل عرب، از جمله پیمان صلح دائمی با نصاری نجران، دلیل بر اهتمام آن حضرت به برقراری روابط صلح جویانه با دیگر ملت‌هاست. همچنین پندارهای باطل مستشرقانی که عملکرد حاکمان به ظاهر مسلمان را ملاک قرار می‌دهند، رد می‌کند. تاریخ روابط بین‌الملل اسلام گواه صادقی بر قدمت نظام حقوق بین‌الملل اسلامی است و میزان گرایش جامعه اسلامی به ایجاد روابط بین‌المللی و احترام به مقررات حاکم بر آن را نمایان می‌کند. فرستادن پیام و سفیر نزد امپراتوران روم و ایران در آن شرایط از حوادث و جریان‌های عادی نبود، بلکه این ابتکار آن حضرت در ایجاد و توسعه روابط بین‌الملل از رویدادهای نادر تاریخ روابط بین‌الملل به شمار می‌آید. تماس با کشورهای کوچک به رغم حساسیت‌های دو امپراتوری بزرگ روم و ایران نشانه توفیق پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) در ایجاد روابط صلح آمیز است (سلیمی، ۱۳۸۲). امام خمینی (ره) در خصوص اهمیت روابط بین‌المللی در جوامع اسلامی می‌فرمایند: «امروز دنیا مانند یک عایله و یک شهر است، و یک شهر دارای محله‌های مختلفی است که با هم ارتباط دارند. وقتی دنیا وضعیتش این طور است، ما نباید منعزل باشیم... اسلام یک نظام اجتماعی و حکومتی است و می‌خواهد با همه عالم روابط داشته باشد.» (امام خمینی؛ صحیفه امام؛ ج ۱۹، ص ۴۱۳). «ما با همه ملت‌های عالم می‌خواهیم دوست باشیم ... می‌خواهیم که روابط حسنه، با احترام متقابل نسبت به همه داشته باشیم. مگر اینکه دولت‌هایی باشند که با ما خلاف رفتار کرده باشند و بخواهند به ما ظلم بکنند.» (همان؛ ج ۱۱، ص ۱۵۳). روابط همواره از سوی اسلام مورد تاکید بوده است. گسترش روابط در غالب ورزش می‌تواند آثار مثبت ورزش را به سرعت بیشتری منتقل نماید. به عبارتی اگرچه ورزش می‌تواند ماهیتاً به کاهش تنش‌های سیاسی منجر گردد اما روابط ایجاد شده سبب می‌گردد تا از ظرفیت ورزش به صورت مناسبی استفاده گردد. با این توجه استفاده از رویکرد ارتباطی میان کشورهای اسلامی با بهره‌گیری از ورزش می‌تواند تنش‌ها را به صورت مناسبی

در میان کشورهای اسلامی کاهش داد. این مساله سبب گردیده است تا برخی راهکارها از جمله برگزاری رویدادهای مهم ورزشی در سطح بین المللی توسط کشورهای اسلامی و برگزاری رویدادهای مهم ورزشی در سطح بین المللی توسط کشورهای اسلامی به عنوان راهکارهای مهم در جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی مشخص گردد.

از نخستین روزهای تشکیل دولت پیامبر (ص) به هر حال به دیپلماسی اسلام به دلیل داشتن اهدافی، چون نشر الدعوه الاسلامیه، تبادل الفداء الاسرى، تحقیق و تفحص درمورد علاقه‌ها مشترک، تحکیم و گسترش روابط فرهنگی و تجاری توجه شده است. این دیپلماسی از نظر اهداف در طول تاریخ متحول و دگرگون شده است. به عنوان نمونه دیپلماسی در آغاز اسلام عمدتاً برای نشر دعوت دینی به کار می‌رفت که از طریق مذاکره جهت انعقاد صلح، دفاع از اسلام و توسعه تعلیم دینی دنبال می‌شد. اما در دوره‌های بعد (عمدتاً عصر خلفای عباسی) وسیله‌ای برای تسهیل تبادل میان ملت‌ها، استحکام روابط تجاری و فرهنگی، مبادله اسیران و رفع منازعات به کار گرفته شد (خدروی، ۱۳۸۰). در هر حال به گواهی اسناد و مدارک تاریخی و به اذعان عده زیادی از مستشرقان و نویسندگان مسلمان، دولت اسلامی از بدو تولد، روش مسالمت آمیز و دیپلماسی را جایگزین جنگ کرد و برای تنفیذ و اجرای سیاست خارجی و تعقیب اهداف خویش شیوه‌های انسانی و مساعدی برگزید. گفته‌های حکیمان پیامبر (ص) در مورد مصونیت سفیران، همچنین نامه‌ها و معاهده‌هایی که با امپراتوری‌ها و دولت‌های قبیله‌ای عربستان امضا کرده‌اند، می‌تواند موید و روشنگر این مطلب باشد. برخی از نویسندگان، مجموع پیمان‌ها، نامه‌ها، معاهده‌های صلح و امان نامه‌های ارسالی حضرت برای سران را دویست و چهل و شش مورد ذکر می‌کنند که نشان پویایی و بالندگی دولت پیامبر (ص) در عرصه روابط خارجی است (جعفریان، ۱۳۶۹). فعالیت‌های انجام شده از سوی پیامبر اسلام (ص) نشانگر این مهم می‌باشد که نشان دهنده اهمیت تعاملات با ملت اسلامی دارد. ورزش می‌تواند فاصله‌های ایجاد شده میان برخی ملل اسلامی را کاهش دهد و به ارتقا روابط دیپلماتیک در سطح بین المللی منجر گردد. از طرفی ورزش به علت جذابیت‌های خود و برخورداری از مخاطبان گسترده سبب گردیده است تا تعاملات بین المللی به صورت مناسبتری ایجاد گردد. به عبارتی ورزش بستری جهت توسعه روابط بین المللی و به تبع آن کاهش جنگ و تروریسم ایجاد می‌نماید.

پیامبر اسلام (ص) در طول تاریخ روابط سیاسی با اقوام و ملت‌ها و در تمامی برخوردهای سیاسی با نمایندگان آنها و سران کشورها که جز در موارد خاصی به مخاصمه انجامید، اغلب موفق بود و این برخوردها یا به اسلام آوردن آنها منتهی می‌شد یا به توافقها و امضای قراردادهایی می‌انجامید. در هیچ کدام از این موارد نه خود پیامبر (ص) و نه نمایندگانش هرگز از فریبکاری، دسیسه بازی، دروغ گفتن، نفاق افکنی، گزافه گویی، عهد شکنی تزویر و دیگر خصلت‌های ضد ارزش استفاده نکرده و همواره از سادگی و صداقت به جای ابهام گویی و دو پهلوی سخن گفتن به نفع خود و طرف مقابل بهره گرفتند. همچنین از نمایندگان اقوام و ملل و مکاتبات و حتی هدایای روسای کشورها استقبال کردند و هرگز در روابط و برخوردها منفعل نبودند و ابتکار عمل را در دست داشتند و هرگز مقهور قدرت و قدرت نمایی نشدند و در مواردی که از نظر قدرت نظامی و موقعیت سیاسی در موقعیت نابرابری بودند، تن به سازش و سستی ندادند و اصول را فدای روابط مقطعی و مصالح زود گذر نکردند. پیامبر اسلام (ص) در روابط دیپلماتیک نه فریب وعده‌های دیگران را می‌خورد و نه خود وعده‌هایی می‌داد که اطمینان بر اجرای آن نبود و همواره از برخوردهایی که موجب تنفر و سلب اعتماد طرف، مقابل می‌شد، اجتناب می‌ورزید و در عین حال، شیوه‌ای را در پیش می‌گرفت که او از ملایمت وی سوء استفاده نکند و به طمع نیفتد (محمد، ۱۳۷۴). با این توجه مشخص گردید که همواره در اسلام، تلاش جهت ایجاد صلح، ایجاد اماکن امن، ایجاد روابط بین المللی و استفاده از دیپلماسی جهت بهبود وضعیت موجود و ارتقا دوستی و صلح وجود داشته است. با توجه به اصول اسلامی و همچنین آیات، روایات، احادیث اسلامی راهکارهایی جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی مشخص گردید. همچنین در ادامه پس از بررسی نظرات خبرگان آگاه به این حوزه و تحلیل این آیات و روایات، راهکارهایی جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی شناسایی گردید. جدول شماره ۱، این راهکارها را نشان می‌دهد. با بررسی آیه‌های قرآن، احادیث و دستورات اسلامی تعداد ۷ راهکار جهت کنترل و مدیریت جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش مشخص گردید. جدول ۱ این راهکارها را نشان می‌دهد.

جدول ۱: راهکارهای مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی

ردیف	راهکار
۱	ارتقا امنیت و ایمنی مکان‌های ورزشی مهم و کلیدی کشورهای اسلامی
۲	ایجاد تفاهم نامه با رسانه‌های بین المللی جهت پوشش رویدادهای ورزشی کشورهای اسلامی
۳	برگزاری رویدادهای مهم ورزشی در سطح بین المللی توسط کشورهای اسلامی
۴	برگزاری دیدارهای تدارکاتی و مسابقات چندجانبه در کشورهای اسلامی
۵	ایجاد شبکه ورزشی پوشش دهنده ورزش کشورهای اسلامی
۶	میزبانی از اردوهای تیم‌های ورزشی مطرح جهان در کشورهای اسلامی
۷	دعوت از ستارگان ورزشی جهان جهت حضور در کشورهای اسلامی در غالب همایش‌های ورزشی

با بررسی‌های انجام شده در نهایت تعداد ۷ راهکار نهایی جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی شناسایی گردید. در جهت اجرای این راهکارها شرایط مختلفی شامل شرایط فرهنگی، سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی، نظامی و زمانی وجود دارد. به منظور بررسی و اولویت بندی شرایط موثر در جهت انتخاب راهکارهای مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی، از روش AHP استفاده گردید. جدول شماره ۲، نتایج این اولویت بندی را نشان می‌دهد.

جدول ۲: رتبه بندی شرایط موثر در جهت انتخاب راهکارهای مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی با استفاده از روش AHP

ردیف	شرایط	اولویت بندی
۱	شرایط اقتصادی	۰/۱۶۷
۲	شرایط جغرافیایی	۰/۱۲۰
۳	شرایط اجتماعی	۰/۰۸۰
۴	شرایط سیاسی	۰/۰۷۹
۵	شرایط فرهنگی	۰/۰۶۸
۶	شرایط زمانی	۰/۰۶۲
۷	شرایط نظامی	۰/۰۴۱

با توجه به نتایج روش AHP مشخص گردید که شرایط اقتصادی با نمره نرمال ۰/۱۶۷، شرایط جغرافیایی با نمره نرمال ۰/۱۲۰ و شرایط اجتماعی با نمره نرمال ۰/۰۸۰ مهمترین شرایط موثر در جهت انتخاب راهکارهای مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی می‌باشد. همچنین جدول شماره ۳ نتایج انتخاب مناسب ترین راهکارهای مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی با استفاده از روش تاپسیس را نشان می‌دهد.

جدول ۳: رتبه بندی راهکارهای مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی

رتبه بندی	ضریب نزدیکی	نتیجه
اول	۰/۸۸۲۳	ایجاد شبکه ورزشی پوشش دهنده ورزش کشورهای اسلامی
دوم	۰/۳۹۱۳	برگزاری رویدادهای مهم ورزشی در سطح بین المللی توسط کشورهای اسلامی
سوم	۰/۲۵۶۹	برگزاری دیدارهای تدارکاتی و مسابقات چندجانبه در کشورهای اسلامی
چهارم	۰/۲۱۶۱	ایجاد تفاهم نامه با رسانه‌های بین المللی جهت پوشش رویدادهای ورزشی کشورهای اسلامی
پنجم	۰/۲۰۴۷	میزبانی از اردوهای تیم‌های ورزشی مطرح جهان در کشورهای اسلامی
ششم	۰/۱۴۷۸	دعوت از ستارگان ورزشی جهان جهت حضور در کشورهای اسلامی در غالب همایش‌های ورزشی
هفتم	۰/۱۲۳۸	ارتقا امنیت و ایمنی مکان‌های ورزشی مهم و کلیدی کشورهای اسلامی

با توجه به نتایج روش تاپسیس مشخص گردید که ایجاد شبکه ورزشی پوشش دهنده ورزش کشورهای اسلامی با ضریب ۰/۸۸۲۳ بهترین راهکار جهت مدیریت و کنترل جنگ و تروریسم در مسیر بهبود وجهه ورزش کشورهای اسلامی با تأکید بر آیات و روایات اسلامی می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

جنگ و تروریسم یکی از جنبه‌های مخرب در عرصه‌های بین المللی می‌باشد. اسلام اگرچه دفاع از امت اسلامی را مورد تأکید قرار داده است، اما همواره صلح را به جنگ ترجیح داده است. رشید رضا نیز در یکی از آثار خود به این نظریه اعتقاد دارد: صلح و دوستی بین المللی اصلی است که باید مردم به آن پای‌بند باشند و به همین جهت خداوند به ما فرمان داده است که آن را بر جنگ برگزینیم. دلیل این دیدگاه نیز تمسک به آیات و روایاتی است؛ از جمله: "وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ" (انفال، ۶۱)؛ و اگر به صلح گراییدند، تو [نیز] بدان گرای و بر خدا توکل نما که او شنوای داناست. این آیه با توجه به آیات قبل و بعد که درباره یهود بنی‌قریظه است که پیمان‌شکنی کرده‌اند و یا کسانی که ترس از پیمان‌شکنی آنان می‌رود نازل گردیده است. در این آیه صلح را در صورت تسلیم دشمن به قبول آن، مجاز بلکه واجب اعلام می‌نماید. آیه دیگری که در کنار آیات جهاد با کفار آمده است، ولی با مضمون خود می‌تواند مفسر بعضی از اطلاقات آیات جهاد باشد در سوره ممتحنه است. "لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَ لَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَ تُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ" * إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَ أَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَ ظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَ مَنِ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ" (ممتحنه، ۸-۹). خدا شما را از کسانی که در [کار] دین با شما ن جنگیده و شما را از دیارتان بیرون نکرده‌اند، باز نمی‌دارد که به آنان نیکی کنید و با ایشان عدالت ورزید، زیرا خدا دادگران را دوست دارد. فقط خدا شما را از دوستی با کسانی باز می‌دارد که در [کار] دین با شما جنگ کرده و شما را از خانه‌هایتان بیرون رانده و در بیرون راندنتان با یکدیگر همپشتی کردند و هر کس آنان را به دوستی گیرد آنان همان ستمگرانند. با این توضیح مشخص می‌باشد که ارتقا صلح به خصوص در میان امت اسلامی همواره مهم می‌باشد.

تحقیق حاضر مشخص نمود که جنگ در ابعاد نظامی و روانی و همچنین وجود تروریسم سبب کاهش میزان وجهه ورزش کشورهای اسلامی می‌گردد. در راستای ابهامات موجود در خصوص تأثیرات جنگ و تروریسم بر برخی جنبه‌های ورزشی، تحقیق حاضر مشخص نمود که جنگ و تروریسم به واسطه تأثیرات منفی خود سبب کاهش وجهه ورزش در کشورهای اسلامی می‌گردد. این مساله نشان گر ماهیت مخرب جنگ و تروریسم بر جنبه‌های مختلف از جمله ورزش می‌باشد. اگرچه ورزش دارای پتانسیل‌های گسترده‌ای در سطح جهان می‌باشد و حتی مطابق با تحقیقات راسخ و جوادی پور (۱۳۹۶)، شریعتی و گودرزی (۱۳۹۴)، پیگمن (۲۰۱۴) و چا (۲۰۱۳) ورزش نقش مثبتی بر بهبود وضعیت سیاسی دارد اما خود ورزش از برخی اتفاقات ناخوشایند سیاسی از

جمله جنگ و تروریسم دچار مشکل می‌گردد. این مساله نشان می‌دهد که ارتباط ورزش با محیط بین المللی خود یک ارتباط دوسویه می‌باشد که هم می‌تواند به کاهش برخی تنش‌های بین المللی کاهش منجر گردد و هم از تنش‌های شکل گرفته در سطح بین المللی تحت تاثیر قرار گیرد.

پیامبر اکرم (ص) بر اساس رسالت الهی خویش برای دعوت مردم به سوی خدا (احزاب: ۴۶) و گسترش عدل و قسط (حدید: ۲۵) ناگزیر از برقراری رابطه و اتخاذ راه‌های دیپلماتیک برای تحقق رسالت خویش بوده است. سیره پیامبر (ص) در مسئله دعوت و برقراری ارتباط با انسان‌های پیرامون خویش، گروه‌ها، قبایل و کشورها و الگوهای ارائه شده از اصول و روش‌های دیپلماسی در آیات قرآن، دیپلماسی اسلامی را با انسانی ترین، متمدن ترین و پویاترین نوع روابط بین الملل و رفتار سیاسی معرفی می‌کند.

هورتون (۲۰۱۸) یکی از تحقیقات جامع در این حوزه را به انجام رساند. وی در تحقیق خود که با هدف آمیختگی بین ورزش و جنگ انجام گرفت، پی بردند که ورزش به واسطه بروز اختلافات و جنگ‌ها تحت شعاع قرار می‌گیرد و از طرفی خود ورزش جهت کاهش آثار جنگ می‌تواند در جوامع اجرایی گردد. هودگسون (۲۰۱۹) در تحقیق خود مشخص نمود که در حاشیه جنگ جهانی دوم در کشور انگلستان، ورزش در ابتدا تحت تاثیر جنگ جهانی قرار گرفت و تعطیل شد اما در ادامه جنگ جهانی دوم، ورزش جهت پویا سازی کشور انگلستان مجددا ادامه یافت. با این توجه به نظر می‌رسد جنگ و تروریسم ارتباط نزدیکی با ورزش دارا می‌باشند. این در حالی است که تنش‌های بالای خاورمیانه در سالیان اخیر سبب گردیده است تا ورزش نتواند نقش محوری در کاهش این تنش‌ها داشته باشد و این خود سبب کاهش وجهه ورزش کشورهای اسلامی شده است. به عبارتی ورزش در مقابله با این تنش‌ها شکست خورده است و خود نیز تحت تاثیر جنبه‌های منفی جنگ و تروریسم قرار گرفته است. از طرفی به نظر می‌رسد دخالت‌های برخی کشورهای خارجی بر تنش‌های شکل گرفته شده در خاورمیانه سبب گردیده است تا ورزش نتواند نقش محوری در توسعه روابط در کشورهای اسلامی داشته باشد.

با توجه به نتایج تحقیق حاضر مشخص گردید که در میان انواع جنگ، تنها جنگ روانی و نظامی در کنار تروریسم سبب کاهش وجهه ورزش کشورهای اسلامی می‌گردد. گیولانوتی و ارمسترونک (۲۰۱۱) در تحقیق خود مشخص نمودند که بروز جنگ‌های نظامی به واسطه آثار روانی و تخریبی خود سبب می‌گردد تا رویدادها و فعالیت‌های ورزشی تحت شعاع قرار گیرد. قلیپس (۱۹۹۷) مشخص نمودند که جنگ به واسطه بروز جریان‌های روانی منفی سبب تاثیرگذاری بر ورزش می‌گردد. از طرفی تحقیقات مختلفی به آثار منفی تروریسم بر ورزش اشاره داشتند. توهی و همکاران (۲۰۰۹) در تحقیق خود مشخص نمودند که تروریسم به واسطه آثار منفی خود سبب تاثیرگذاری بر گردشگران جام جهانی ۲۰۰۲ گردید. تایلور و توهی (۲۰۰۷) نیز اشاره داشتند که احتمال وجود حملات تروریستی بسیاری از جنبه‌های مختلف المپیک ۲۰۰۴ را تحت شعاع قرار داد. کلند (۲۰۱۹) نیز در تحقیق خود اشاره داشتند که تروریسم به علت بروز آثار روانی منفی سبب تاثیر گذاری ماهیت ورزش می‌گردد. اسپایچ (۲۰۱۶) نیز مشخص نمودند که آثار منفی تروریسم سبب بروز مشکلات و محدودیت‌های در توسعه و گسترش ورزش می‌گردد. به نظر می‌رسد جنگ نظامی و روانی و همچنین بروز تروریسم در دو جنبه سبب بروز مشکلاتی برای ورزش کشورهای اسلامی می‌گردد. در مرحله اول این جنگ و تروریسم سبب بروز آثار مخرب فیزیکی بر کشورهای اسلامی شده است که این خود سبب عدم توسعه برخی زیرساخت‌های ورزشی شده است. از طرفی این مساله سبب گردیده است تا تبلیغات منفی بسیاری در سطح جهان در خصوص وضعیت کشورهای اسلامی ایجاد گردد که این نیز سبب بروز آثار روانی منفی در سطح جهان در خصوص ورزش کشورهای اسلامی شده است. در تثبیت این مساله لازم به ذکر است که تحقیق حاضر به خوبی مشخص نمود که جنگ اقتصادی و سایبریک به علت فقدان توانایی در بروز مشکلات فیزیکی و همچنین شکل گیری آثار مخرب روانی نتوانسته است بر وجهه ورزش کشورهای اسلامی تاثیرگذار باشد. از طرفی وجود منابع اقتصادی مناسب در کشورهای اسلامی سبب گردیده است تا جنگ‌های اقتصادی و سایبریک نتواند چندان وجهه ورزش کشورهای اسلامی را تحت شعاع قرار دهد.

اسلام به عنوان کامل‌ترین و آخرین دین الهی، با داشتن نزدیک به یک و نیم میلیارد پیرو و حدود پنجاه کشور مسلمان در عرصه نظام بین الملل، باید دستورات و قواعدی را به مسلمانان ارائه کرده باشد یا این قواعد در متون اسلامی موجود باشند تا مسلمانان بر اساس آنها یا با بهره گیری از آنها، به تعامل با سایر ملت‌ها بپردازند. ورزش می‌تواند در ارتقا روابط حسنه میان ملل اسلامی و کاهش تنش‌های موجود نقش مهمی داشته باشد. اگرچه امروزه بهره مناسبی از ظرفیت‌های ورزشی در جهت ارتقا صلح

و دوستی به خصوص در کشورهای اسلامی نشده است اما نیاز است تا تحول اساسی در این خصوص ایجاد گردد. با توجه به تاکید مهم اسلام بر ارتقا صلح و دوستی، ورزش می‌تواند پیام آور صلح و دوستی در سطح بین‌المللی باشد که این مساله حتی جایگاه اسلام را بیش از پیش قوی نماید. به عبارتی ورزش به عنوان یک ابزار کاربردی و تبلیغاتی همه‌گیر، می‌تواند اهداف اسلام در توسعه صلح و دوستی را تسرعی بخشد.

جنگ و تروریسم از جمله مشکلات جهان امروزی می‌باشد که دامنه آثار مخرب آن ورزش را نیز تحت تاثیر قرار داده است. اگرچه رویدادهای ورزشی به عنوان نماد صلح و دوستی امروزه نقش مهمی در ترویج صلح در سطح بین‌المللی دارد اما تنش‌های موجود در خاورمیانه به علت گستردگی و حضور کشورهای بیگانه سبب گردیده است تا آثار سو بر ورزش کشورهای اسلامی برجای گذارد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهادات زیر ارائه شده است؛

- ایجاد شبکه تلویزیونی ورزشی ویژه ورزش کشورهای اسلامی جهت ایجاد ارتباطات ورزشی؛
- پذیرش میزبانی رویدادهای مهم ورزشی توسط کشورهای اسلامی و همکاری میان کشورهای اسلامی جهت سربلندی در برگزاری این رویدادها؛
- برگزاری منظم مسابقات ورزشی همبستگی کشورهای اسلامی و پوشش رسانه‌ای گسترده از این مسابقات جهت مخابره در سطح بین‌المللی؛
- برگزاری مسابقات نمادین ورزشی میان کشورهای اسلامی دارای تنش جهت کاهش تنش‌های موجود؛
- دعوت از تیم‌های مطرح ورزشی جهت حضور در کشورهای اسلامی و برگزاری اردوها و مسابقات مشترک جهت گسترش تعاملات ورزشی کشورهای اسلامی با سایر کشورها؛

منابع

- (۱) قرآن کریم
- (۲) نهج البلاغه
- (۳) بیهقی، احمدبن حسین بیهقی. (۲۰۰۳). السنن الکبری، ج ۱۵، ص ۲۵۲، بیروت ۲۰۰۳/۱۴۲۴.
- (۴) توشیهیکو ایزوتسو. (۱۹۶۶). مفاهیم اخلاقی دینی در قرآن، ج ۱، ص ۷۴-۱۰۴، مونترال.
- (۵) حسین زاده، محبوبه. (۱۳۸۷). بررسی تأثیرات جنگ بر کودکان: آمیدی به اندازه هیچ، اعتماد، شماره ۱۷۰۲، <http://www.asp?ID=1640931.com/npview.magiran>.
- (۶) جعفریان، رسول (۱۳۶۹)، تاریخ سیاسی اسلام، قم: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- (۷) خدوری، مجید (۱۳۸۰)، جنگ و صلح در حقوق اسلام، تهران: دانشگاه پیام نور.
- (۸) سلطانی نسب، ابراهیم. (۱۳۶۲). جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، در الحیاء التراث العربی، لبنان.
- (۹) راسخ، نازنین؛ جوادی پور، محمد. (۱۳۹۶). نقش ورزش و توسعه دیپلماسی ورزشی در پیشبرد سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی و روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران، نشریه مدیریت ورزشی.
- (۱۰) رعنائی، شهین. (۱۳۹۶). بررسی تأثیرات جنگ جهانی اول بر ساختارهای اجتماعی مناطق غربی ایران، مجله علمی-پژوهشی پژوهش‌های تاریخی، ۹(۳)، ۳۲-۱۸.
- (۱۱) سلیمی، عبدالحکیم. (۱۳۸۲). روابط بین الملل در اسلام بررسی مراحل تاریخی، معرفت، شماره ۶۹.
- (۱۲) شریعتی، مهدی؛ گودرزی، محمود. (۱۳۹۴). جایگاه دیپلماسی ورزش در روابط بین‌الملل جمهوری اسلامی ایران؛ رویکرد کیفی مبتنی بر تحلیل محتوا، دانش سیاسی، ۱۱(۲۲)، ۹۵-۱۲۷.
- (۱۳) کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۷۷۷۹.
- (۱۴) صباغیان، علی. (۱۳۹۴). دیپلماسی ورزشی، مطالعات فرهنگ ارتباطات، ۱۶(۳۱)، ۱۵۱-۱۳۲.

- ۱۵) متقیان نژاد، مصطفی؛ قدیم ملالو، علی؛ موسوی، سید محمدرضا. (۱۳۹۳). بررسی ابعاد جنگ نرم و اثرات تهاجم فرهنگی بر جوانان، کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی، قم، مرکز راهبری مهندسی فرهنگی شورای فرهنگ عمومی استان بوشهر.
- ۱۶) محمد، حمید... (۱۳۷۴)، نامه‌ها و پیمانه‌های سیاسی حضرت محمد(ص) و اسناد صدر اسلام، ترجمه سید محمد حسینی، تهران: انتشارات سروش.
- ۱۷) نسترن بروجنی، ایمان. (۱۳۹۱). جایگاه ورزش در اعمال و مقابله با جنگ نرم، دومین همایش ملی استعدادیابی ورزشی، تهران، سازمان بسیج ورزش.
- ۱۸) نوری، حسین بن محمدتقی. (۱۴۰۸). مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۱، ص ۱۸۷، قم.
- 19) Avraham, E. (2013). Crisis communication, image restoration, and battling stereotypes of terror and wars: Media strategies for attracting tourism to Middle Eastern countries. *American Behavioral Scientist*, 57(9), 1350-1367.
- 20) Berg, B. K., Kessler, S. A., Berg, T. M. H. B. K., & Hunt, T. M. (2016). A realist perspective of sport and international relations: US governmental perceptions of Olympic boycott movements, 1936–2008. *The ‘Olympic and Paralympic ‘Effect on Public Policy*, 7.
- 21) Billings, A. C., Brown, C. L., Crout III, J. H., McKenna, K. E., Rice, B. A., Timanus, M. E., & Ziegler, J. (2008). The games through the NBC lens: Gender, ethnic, and national equity in the 2006 Torino Winter Olympics. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(2), 215-230.
- 22) Bormann, N. C., & Savun, B. (2018). Reputation, concessions, and territorial civil war: Do ethnic dominoes fall, or don't they? *Journal of Peace Research*, 0022343318767499.
- 23) Cha, V. (2013). "The Asian games and diplomacy in Asia: Korea–China–Russia". *The International Journal of the History of Sport*, 30(10), pp: 1176-1187.
- 24) Cleland, J. (2019). Sports Fandom in the Risk Society: Analyzing Perceptions and Experiences of Risk, Security and Terrorism at Elite Sports Events. *Sociology of Sport Journal*, 36(2), 144-151.
- 25) Coakely, J. J. (2009). *Sports in society: issues and controversies* Sports in society: issues and controversies. tenth ed.: McGraw-Hill
- 26) Giulianotti, R., & Armstrong, G. (2011). Sport, the Military and Peacemaking: history and possibilities. *Third World Quarterly*, 32(3), 379-394.
- 27) Hoberman, J. M. (1984). *Sport and political ideology* (Vol. 62). University of Texas Press.
- 28) Hoberman, J. (2011). The myth of sport as a peace-promoting political force. *SAIS Review of International Affairs*, 31(1), 17-29.
- 29) Hodgson, G. (2019). Fields of battle: UK government and public attitudes to sport in the Second World War. *Leisure/Loisir*, 43(2), 271-286.
- 30) Horton, P. (2018). The Ambivalence of the Reaction, Response, Legacy and War Memory: The Japanese Occupation of the Malayan Peninsula: The Consequences for Sport of the Imperial Past and the Democratic Present. In *Japanese Imperialism: Politics and Sport in East Asia* (pp. 279-334). Palgrave Macmillan, Singapore.

- 31) Lee, Y .S .(2006) .The Korean War and tourism: legacy of the war on the development of the tourism industry in South Korea .International Journal of Tourism Research, 8(3), 157-170.
- 32) Jansen, S .C., & Sabo, D .(1994) .The sport/war metaphor: Hegemonic masculinity, the Persian Gulf War, and the new world order .Sociology of Sport Journal, 11(1), 1-17.
- 33) Phillips, M .G .(1997) .Sport, war and gender images: the Australian sportsmen's battalions and the First World War .The International Journal of the History of Sport, 14(1), 78-96.
- 34) Solstad, G .M., & Strandbu, Å .(2019) .Culturally framing 'safe sport': on political mobilisation against abuse in Zambian sport .International Journal of Sport Policy and Politics, 11(4), 625-637.
- 35) Spaaij, R .(2016) .Terrorism and security at the Olympics: empirical trends and evolving research agendas .The International Journal of the History of Sport, 33(4), 451-468.
- 36) Taylor, T., & Toohey, K .(2007) .Perceptions of terrorism threats at the 2004 Olympic Games: Implications for sport events .Journal of Sport & Tourism, 12(2), 99-114.
- 37) Toohey, K., Taylor, T., & Lee, C .K .(2003) .The FIFA World Cup 2002: The effects of terrorism on sport tourists .Journal of Sport Tourism, 8(3), 186-196.
- 38) Xifra, J .(2009) .Building sport countries' overseas identity and reputation: A case study of public paradiplomacy .American Behavioral Scientist, 53(4), 504-515.